

ظرفیت‌های گردشگری بالقوه‌ای که دیده نمی‌شوند

منطقه کوهستانی آذربایجان شرقی دارای بیش از یکصد قلعه تاریخی است که بیشتر از 50 مورد آنها در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده، موضوعی که اهمیت محافظت از این آثار ملی و حفظ و نگهداری آنها را بیش از پیش نشان می‌دهد.

منطقه کوهستانی آذربایجان شرقی دارای بیش از یکصد قلعه تاریخی است که بیشتر از 50 مورد آنها در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده، موضوعی که اهمیت محافظت از این آثار ملی و حفظ و نگهداری آنها را بیش از پیش نشان می‌دهد.

به گزارش خبرنگار مهر، قلعه‌های متعددی در شهرهای مختلف آذربایجان شرقی به صورت پراکنده وجود دارد که علت اصلی احداث آنها در زمان‌های گذشته رویکردهای سیاسی حاکمان بود و زمانی که قبایل مورد حمله حکام قرار می‌گرفتند، مردم به ارتفاعات پناه می‌بردند و در مکان‌های طبیعی مانند صخره‌ها و تپه‌های نفوذ ناپذیری با حداقل امکانات برای حفاظت از جان و مال افراد قبیله اقدام به احداث قلعه‌ها می‌کردند تا حاکمان محلی به آنها دسترسی نداشته باشند.

در دهه‌های گذشته با توجه به تغییر سبک زندگی و از دست رفتن کاربرد اصلی این قلعه‌ها، متأسفانه بی‌توجهی به حفظ و نگهداری این مکان‌ها از سوی مردم و مسوولان باعث نابودی این نمادهای استقامت قبایل آذربایجان شرقی در روزگاران گذشته شده و بر اساس اظهارات گردشگران اگر این بی‌توجهی‌ها ادامه داشته باشد، در چند سال آینده اثری از این دژهای استوار و نمادهای تاریخی آذربایجان شرقی وجود نخواهد داشت.

مسیرهای دسترسی به قلعه‌های آذربایجان شرقی نامناسب است

یکی از گردشگران و طبیعت گردان آذربایجان شرقی در گفتگو با خبرنگار مهر، مسیرهای دسترسی به قلعه‌های استان را نامناسب دانست.

کامران بلوریان همچنین در ادامه بی‌توجهی به برخی از قلعه‌های دور افتاده استان را یکی از عوامل نابودی آنها دانست و افزود: در حال حاضر بسیاری از قلعه‌های دور افتاده از خطر نابودی در مصون نیستند و ضرورت دارد که برای مرمت آنها اقدامات لازم از سوی متولیان امر انجام شود.

وی عدم نظارت کافی، مدیریت، راهنما و امکانات رفاهی را از مهمترین مشکلات موجود در قلعه‌های استان بر شمرد و تصریح کرد: متأسفانه به علت نبود مدیریت و نظارت درست، برخی از گردشگران محوطه قلعه‌های ارزشمند تاریخی را به زباله گاه تبدیل کرده‌اند و متأسفانه گردشگران واقعی و طبیعت و تاریخ دوستان از چنین وضعیتی در این مکان‌ها رنج می‌برند.

یکی دیگر از گردشگران و کوهنوردان آذربایجان شرقی با بیان اینکه امکانات لازم برای گردشگران و کوهنوردان در قلعه‌های استان وجود ندارد، اظهار داشت: برخی از کوهنوردان حرفه‌ای با تجهیزات شخصی خود به خوبی می‌توانند تمام قسمت‌های قلعه را مشاهده کنند، اما ورود برخی از افراد بی‌تجربه برای رفتن به قسمت‌های بالای قلعه به علت نبود امکانات خطرناک بوده و احتمال پرت شدن آنها وجود دارد.

عباس بابایی ادامه داد: در حال حاضر پلکان‌های بسیاری از این قلعه‌ها برای رفتن به قسمت‌های بالایی آنها از بین رفته‌اند و هیچ گونه تابلوهای راهنمای نیز در این مکان‌ها وجود ندارد و حتی به علت امکانات نامناسب تا کنون برخی از افراد از بالای قلعه‌ها سقوط کرده‌اند.

وی ضعف در نگهداری قلعه‌ها را باعث نابودی آنها دانست و گفت: متأسفانه در زمان‌های گذشته، تخریب‌های عمدی توسط برخی از افراد ناآگاه و بی‌اطلاع در قلعه‌ها صورت گرفته است و آنها به راحتی توانسته‌اند از سنگ‌های قلعه‌ها برای استفاده در ساخت و سازهای شخصی استفاده کنند.

بیش از 100 قلعه در آذربایجان شرقی وجود دارد

مشاور عالی مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان شرقی در گفتگو با خبرنگار مهر با بیان اینکه بیش از یکصد قلعه در آذربایجان شرقی وجود دارد، اظهار داشت: 70 درصد این استان را مناطق کوهستانی تشکیل داده است که همین امر دلیل تکرر تعداد قلعه‌های در آذربایجان شرقی است.

بهروز عمرانی با اشاره به قدمت قلعه‌های آذربایجان شرقی افزود: قدمت برخی از قلعه‌های این استان به تاریخ قبل از میلاد بازمی‌گردد که به وجود آمدن قلعه‌ها نشان دهنده یک جریان حاکمیتی است چرا که مردم برای حفاظت از جان و مال خود به مناطق کوهستانی پناه می‌بردند و قلعه‌ها و استحکامات احداث می‌کردند تا از گزند و حملات احتمالی در امان بمانند.

وی بحث نگهداری و حفاظت را مهم‌تر از مرمت قلعه‌های تاریخی دانست و ادامه داد: با توجه به اهمیت قلعه‌های آذربایجان شرقی اداره کل میراث فرهنگی استان بعد از انجام اقدامات حفاظت و نگهداری، اقدام به مرمت برخی از قلعه‌هایی که در حال از بین رفتن بود، کرده است.

این کارشناس میراث فرهنگی و گردشگری با اشاره به قلعه‌های مهم و توریست پذیر آذربایجان شرقی گفت: قلعه ضحاک هشترو، قلعه بابک و پیغام کلیبر از مهم‌ترین قلعه‌های استان هستند که همه ساله در ایام مختلف سال خیل عظیمی از

گردشگران را بسوی خود جلب می کنند.

بیش از 50 اثر قلعه آذربایجان شرقی در فهرست آثار ملی ثبت شده است

عمرانی اظهار داشت: با توجه به کثرت قلعه‌های تاریخی در آذربایجان شرقی تاکنون 50 اثر قلعه این استان در فهرست آثار ملی ثبت شده است و این در حالی است که 80 گروه یگانی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و میراث فرهنگی آذربایجان شرقی برای حفاظت قلعه‌ها تلاش می کنند.

این باستان شناس با تاکید بر توجه و رسیدگی به قلعه‌های آذربایجان شرقی به عنوان بهترین راه برای توسعه توریسم و جذب گردشگران داخلی و خارجی ابراز داشت: امیدواریم با تامین اعتبارات و ایجاد امکانات لازم در قلعه های استان شاهد افزایش گردشگران و بازدید کنندگان از این اماکن تاریخی باشیم.

عمرانی حضور مردم و تشکل های مردمی را یکی از موثرترین عوامل برای حفاظت از قلعه‌های آذربایجان شرقی برشمرد و افزود: در 10 سال گذشته 290 تشکل مردمی گردشگری در این استان وجود داشت که متأسفانه در حال حاضر اکثر آنها غیرفعال هستند که با توجه به اهمیت نقش مردم در حفاظت از قلعه ها و اماکن تاریخی و گردشگری، تشکل های مردمی گردشگری در استان فعال خواهند شد.

سرمایه گذاری در حوزه آثار تاریخی زود بازده نیست

یکی از باستان شناسان آذربایجان شرقی نیز در گفتگو با خبرنگار مهر با اشاره به علت های به وجود آمدن قلعه ها در طول تاریخ اظهار داشت: قلعه ها به دو قسمت "نظامی" و "قلعه شهر" تقسیم می شوند که وسعت برخی از قلعه های آذربایجان شرقی از جمله قلعه ضحاک به بزرگی یک شهر بوده و هدف از احداث آنها در زمان گذشته دفاع از جان و دارایی مردم بود و برخی قلعه ها به منظور امنیت شاهراه ها احداث می شدند.

محمد رحمت پور با اشاره به قدمت قلعه های آذربایجان شرقی گفت: قدمت برخی از قلعه های استان همانند قلعه ضحاک هشتروند، بختک لیلان، نارین، سردرود مربوط به تاریخ قبل از میلاد است در حالیکه برخی دیگر مانند قلعه بابک، دختر میانه و قیز قالاسی مراغه ساخت اسلامی دارند و قدمت آنها بعد از اسلام است.

این باستان شناس با بیان اینکه معماری قلعه های آذربایجان شرقی بستگی به مصالح موجود در طبیعت پیرامون محل ساخت آنها دارد، اظهار کرد: بسیاری از قلعه های استان و معماری آنها با استفاده از مصالحی که در طبیعت به آسانی در دسترس بوده، ساخته شده اند.

رحمت پور خاطر نشان کرد: برای حفاظت از قلعه های تاریخی آذربایجان شرقی کارگاه های مرمت در مناطق مربوطه ایجاد شده است و هر سال در این کارگاه ها برای مرمت قلعه های تاریخی اقدامات اساسی صورت می گیرد.

استخدام مراقب و نگهبان در قلعه‌ها نیازمند اعتبار میلیاردی است

وی با اشاره به نبود امکانات در قلعه های آذربایجان شرقی اظهار داشت: برای ایجاد امکانات رفاهی و اقداماتی همچون تجهیز و ایجاد سیستم نورپردازی قلعه ها بدون برق امکان پذیر نیست و اگر به دنبال توسعه این مراکز گردشگری و دعوت گردشگران به بازدید از آنها هستیم، چنین مواردی نیز باید مورد توجه قرار گیرند.

این باستان شناس با اشاره به هزینه میلیاردی استخدام مراقب و نگهبان برای قلعه های تاریخی آذربایجان شرقی تاکید کرد: شهروندان و اهالی منطقه قلعه های استان با توجه به اشرافیت کامل به منطقه می توانند در نگهداری و محافظت از قلعه های تاریخی نقش موثری داشته باشند و در واقع بهترین محافظ و نگهبان این مکان ها هستند تا برخی افراد سودجو به این آثار ارزشمند ضربه ای وارد نکنند.

وی با اشاره به اینکه سرمایه گذاری برای آثار تاریخی زود بازده نیست، خاطرنشان کرد: جذب سرمایه گذار و واگذاری امور به بخش خصوصی به علت زود بازده نبودن اقدامات این حوزه مشکل است ولی با این وجود سرمایه گذار برای به عهده گرفتن امور در قلعه ضحاک عجب شیر اعلام آمادگی کرده است.

با حاکم شدن امنیت و آرامش در منطقه آذربایجان شرقی از حدود 300 سال گذشته تاکنون مردم دیگر در قلعه ها سکونت ندارند و به همین علت در طول این سال ها بیشترین تخریب قلعه ها صورت گرفته و بخش اعظمی از این آسیب ها به علت نبود مدیریت و عدم نظارت از سوی مردم وارد شده که ضروری است برای کنترل برخی از افراد سودجو و مخربان آثار طبیعی اقدامات اساسی از سوی متولیان امر صورت گیرد و همچنین با ایجاد امکانات رفاهی و تفریحی و سرمایه گذاری در این بخش توسط بخش خصوصی حضور بیش از پیش گردشگران را شاهد باشیم و با ارز آوری توریست های خارجی شاهد افزایش اشتغال مناطق روستایی باشیم.

.....
گزارش زهرا ناصران